herpy

GEKKOER

Nephrurus wheeleri

En liten, kraftig bygd bakkegekko fra det tørre indre av Vest-Australia med rødbrun kropp, lyse tverrbånd og en hale som ender i en rund knapp. Den er nattaktiv, lever av insekter og trenger et tørt sandterrarium med et fuktig skjul. En spennende art for deg som vil videre fra *Eublepharis macularius*.

Familie: Carphodactylidae Engelsk: Wheeler's knob-tailed gecko Tidligere navn: *Nephrurus wheeleri wheeleri* Publisert 14. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**8-10 cm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**10-15 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Bakkelevende**
Biotop	**Halvørken**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**60 × 45 × 30 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**22-27 °C**
Varmeplass	**30-35 °C**
Temperatur, natt	**15-22 °C**
Luftfuktighet	**30-40 %**
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**2 egg**
Kull per år	**2-6**
Inkubasjon	**60-90 dager** ved 29-30 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste III**
EU-vedlegg	**Vedlegg C**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Nephrurus wheeleri hører til knapphalegekkoene, hvis korte hale ender i en liten, rund knapp. Hva knappen brukes til, vet man ikke sikkert, men den gir dyret et helt spesielt utseende. Kroppen er kort og tettbygd med stort hode og store øyne, og dyret minner litt om en liten padde. Huden er ru, og grunnfargen spenner fra laksefarget og rustbrun til mørkebrun med brede, lyse bånd over rygg og hale.

Arten ble beskrevet av Arthur Loveridge i 1932 og er oppkalt etter den amerikanske maurforskeren William Morton Wheeler. Den nordlige formen ble lenge regnet som en underart, *Nephrurus wheeleri cinctus*, men ble i 2020 skilt ut som en selvstendig art, *Nephrurus cinctus*. Denne siden handler om den sørlige formen, *Nephrurus wheeleri* i snever forstand.

Eldre stellopplysninger bruker det gamle navnet om begge formene, og en stor del av dyrene i handelen er *N. cinctus*, i likhet med det meste som er kjent om avlen. Flere av tallene her er derfor lånt fra den nordlige søsterarten. Sjekk alltid hvilken art en oppdretter faktisk selger.

Voksne dyr er små, omtrent 8-10 cm fra snute til kloakk, og halen er kort og bred. Vekten er ikke kjent. Knapphalegekkoer blir ofte over 10 år i fangenskap, og 10-15 år er et rimelig anslag.

Dyret er stille og rolig og blir sjelden aggressivt. Det er mest et dyr å se på, og det opplever man best om kvelden, når det går på jakt etter insekter.

Utbredelse og leveområde

Arten finnes bare i Vest-Australia, i det tørre indre. Funnene ligger særlig i Murchison-regionen og den nordlige delen av gullfeltene, fra traktene ved Paynes Find nordover forbi Cue, Meekatharra og Wiluna til omtrent det øvre løpet av Murchison-elven. Typelokaliteten er Yandil, omtrent 50 km nordvest for Wiluna.

Nord for dette området, i nordlige Gascoyne og sørlige Pilbara, lever *Nephrurus cinctus* i stedet. Mange funn av den nordlige arten er ennå registrert under *N. wheeleri*, så prikkene nord for kartutsnittet hører sannsynligvis til *N. cinctus*.

> **Naturlig utbredelse:** Australia.

LEVEOMRÅDE

Gekkoen lever i tørr busksavanne og på steinete jord med spredte akasiebusker og gresstuer. Klimaet er varmt og tørt med svært varme somre og kjølige vinternetter. Om dagen ligger dyret skjult i hull, sprekker eller under steiner og trestubber, og om natten kommer det fram og jakter på insekter, edderkopper og andre smådyr på bakken.

Den graver ikke selv dype ganger slik de glatthudede slektningene gjør, men bruker hull og sprekker der luften er kjøligere og fuktigere enn ved overflaten. Det er derfor arten klarer seg i et tørt terrarium, bare den har et fuktig skjul.

Stell

TERRARIET

Et voksent dyr kan holdes i et terrarium på omtrent 60 × 45 × 30 cm (lengde × bredde × høyde). Høyden betyr ikke så mye for en bakkelevende art, det gjør bunnarealet. Til avl brukes ofte plastkasser i reoler, men et litt større, innredet terrarium gir bedre mulighet til å se dyrets naturlige atferd. Unger holdes hver for seg i små kasser.

Bunnsubstratet er fin sand, gjerne blandet med litt leire, slik at skjul og hull holder formen. Gi flere mørke skjul med én åpning, for eksempel av kork, og ett som holdes fuktig med sand eller sphagnum. Steiner og tung innredning skal stå rett på bunnen av terrariet, ikke oppå sanden, slik at dyret ikke blir klemt når det graver. Lokket må slutte tett, men gi god ventilasjon.

Hanner må ikke gå sammen, og det vanligste er ett dyr per terrarium. Hann og hunn kan holdes sammen i et terrarium på omtrent 90 × 55 × 60 cm med mange skjul, men det er et unntak.

TEMPERATUR

Arten må ha en tydelig forskjell mellom varm og kjølig ende. Hold bakgrunnen på 22-27 °C om dagen og et varmt sted i den ene enden på 30-35 °C. Om natten kan temperaturen falle til 15-22 °C. Om sommeren passer 19-26 °C i luften og 31-35 °C ved varmestedet, om vinteren 15-22 °C og 24-28 °C ved varmestedet. Tallene er lånt fra *N. cinctus*.

Varm nedenfra med en varmematte under den ene enden, styrt av en termostat, og mål med et digitalt termometer ved bunnen. Kraftig lys og varme ovenfra stresser trolig dette nattaktive dyret. Om vinteren kan temperaturen senkes og dagene gjøres kortere, slik at dyret får en lett vinterhvile. Det er den beste måten å sette i gang avlen på.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Arten kommer fra tørre strøk og skal holdes tørt ved en luftfuktighet på 30-40 %. Sprut en eller to ganger i uken, ikke mer, og sørg for så god ventilasjon at overflatene er tørre igjen etter noen timer. Konstant fukt gir hudproblemer og soppinfeksjon.

Til gjengjeld må det alltid være ett fuktig skjul med lett fuktig sand. Her ligger dyret når det skal skifte hud, og mangler skjulet, blir hudrester lett sittende fast. Sprut også oppå skjulet av og til, slik at fuktigheten holder seg et par dager. En lav skål med friskt vann kan stå framme, men mange dyr drikker aldri av den.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Arten er nattaktiv og trenger ikke sterkt lys. Lamper ovenfra kan stresse dyret, men et svakt UVB-lys, høyst tilsvarende Ferguson-sone 1, kan brukes over en del av terrariet når det er rikelig med skjul. UVB er valgfritt.

Velger du UVB, så bruk en lav styrke, og sørg for at dyret alltid kan gjemme seg for lyset. Dagslengden kan være 12-14 timer i yngletiden og kortere om vinteren. Det viktigste er at det er mørkt om natten.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Arten lever utelukkende av insekter og andre små leddyr. Gi sirisser eller små kakerlakker som grunnfôr og av og til soldatfluelarver, melormer eller voksmøllarver som godbit. Unger skal ha insekter på omtrent 6 mm, voksne omtrent 12 mm. Fôr unger daglig og voksne tre-fem ganger i uken.

Strø insektene lett med kalk, og gi kalk med D3-vitamin og et multivitamin omtrent en gang i uken. Juster mengden etter dyrets hold. En fyldig halerot viser at dyret får nok, men det skal heller ikke bli fett.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Dyret er rolig og tåler korte håndteringer, men det blir sjelden så tamt som *Eublepharis macularius*, og for mye håndtering stresser det. Hold øktene korte og tett over bunnen, og ta det ikke opp om dagen, når det sover.

Hann og hunn kan gå sammen, men hanner må holdes adskilt, fordi de slåss. Ellers er det tryggest å holde dyrene enkeltvis. Halen kan kastes når dyret blir redd, og en ny hale ser ofte annerledes ut, så ta aldri tak i den. Dyret kan også stenge inngangen til skjulet sitt med sand, og det er helt normal atferd.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannene kjennes på en tydelig bule ved halerota, der hemipenis-posene sitter, og de er ofte mindre og slankere enn hunnene. Alder og vekt ved kjønnsmodning er ikke kjent. Vent med å sette en hunn i avl til hun er utvokst og i godt hold.

PARRING

Avlen settes i gang av en lett vinterhvile med lavere temperatur og kortere dager, etterfulgt av lengre og varmere dager om våren og sommeren. Hold 15-22 °C om vinteren og 19-26 °C om sommeren. Sett hunnen sammen med hannen i et romslig terrarium med mange skjul, og skill dem hvis det oppstår uro.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger to egg om gangen og gjør det flere ganger i sesongen. En hunn legger 2-6 kull i året, ofte med 30-40 dagers mellomrom. Tallene er lånt fra den nordlige søsterarten *N. cinctus*.

Eggene legges nede i sanden, så sett inn en eggleggingskasse med 2-4 cm fuktig sand, eller grav forsiktig etter dem. Gi hunnen rikelig med kalk og insekter, slik at hun ikke blir tappet.

INKUBASJON

Rug eggene ved 29-30 °C i perlitt eller vermikulitt blandet med vann 1:1 eller 2:1; hos *N. cinctus* klekkes nesten alle egg under disse forholdene. Eggene skal ligge som de er lagt, uten å bli snudd, og de må ikke tørke ut.

Eggene klekkes etter omtrent 67 dager, men tallet er usikkert; beslektede arter klekkes etter 55-120 dager avhengig av temperaturen, så regn med 60-90 dager. Det er ikke kjent om temperaturen bestemmer kjønnet.

OPPDRETT AV UNGER

Hold hver unge for seg i en liten kasse med fin sand, et lite skjul og et lett fuktig hjørne ved samme temperatur som de voksne. Tilby små insekter på omtrent 6 mm strødd med kalk hver dag, og vei ungene jevnlig, slik at du kan se at de vokser.

Helse og vanlige feil

De typiske problemene er de samme som hos andre ørkengekkoer:

- For mye fukt, som gir soppinfeksjon og hudproblemer. Hold terrariet tørt med ett fuktig skjul.
- Hudrester på tær og halespiss hvis det fuktige skjulet mangler.
- For lite kalk, særlig hos unge dyr og eggleggende hunner. Strø insektene.
- Stress fra sterkt lys eller for mye håndtering, som kan gi manglende appetitt.
- Tapte haler etter skrekk eller slåsskamp.

Et sunt dyr har klare øyne, en fyldig hale og er aktivt om natten. Søk dyrlege med erfaring med krypdyr hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser på flere uker eller virker slapt.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.